

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการว่างงานเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ โดยทั่วไปการว่างงานมักถูกใช้ในฐานะเป็นดัชนีแสดงถึงสถานะของเศรษฐกิจและสังคม ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของประเทศ ตามข้อเขียนของ สุมาลี (2535: 157 – 158) สรุปว่าการว่างงานเป็นดัชนีวัดภาวะเศรษฐกิจต่าง ๆ คือ

1. ดัชนีแสดงวัฏจักรเศรษฐกิจ โดยการว่างงานมักจะมีแนวโน้มสูงขึ้นในยามที่เศรษฐกิจเกิดภาวะถดถอยและจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ การว่างงานอาจจะยังสูงขึ้นอีกชั่วระยะหนึ่งแม้ว่าเศรษฐกิจจะเริ่มดีขึ้นแล้วก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากกำลังแรงงานเพิ่มขึ้นทุก ๆ เดือน แต่จะเริ่มลดลงก็ต่อเมื่อเศรษฐกิจขยายตัวมากพอ และปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นใหม่มากกว่าการเพิ่มขึ้นของกำลังแรงงาน และจะลดลงเรื่อย ๆ ในยามเศรษฐกิจเฟื่องฟู

2. ดัชนีแสดงถึงความทุกข์ยาก เพราะเมื่อมีการระบุว่ามิมีจำนวนคนว่างงานมากมายในระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปมักจะนึกถึงภาพของบุคคลที่ไม่มีงานทำ และอยู่ในภาวะลำบากในการครองชีพ ทั้งของตนเองและครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนงานบางกลุ่มอาจจะประสบกับความทุกข์ยากลำบาก แต่สำหรับการว่างงานบางประเภท ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นอาจจะไม่มากมาย เช่น คนว่างงานเนื่องจากอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนงานเพียง 1 – 2 เดือน หรือบุคคลที่ถูกปลดออกจากงานชั่วคราวเพื่อรอกลับเข้าทำงานใหม่ภายหลังกับนายจ้างคนเดิม โดยมีเงินชดเชยหรือมีเงินช่วยเหลือการว่างงานในรูปแบบอื่น

3. ดัชนีแสดงเป้าหมายของนโยบายเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ การว่างงานในบางครั้งนำมาใช้เป็นดัชนีแสดงเป้าหมายในการดำเนินนโยบายด้านการเงิน และการคลังของภาครัฐเพื่อกระตุ้นหรือจำกัดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้เนื่องจากการว่างงานถ้าหากต่ำกว่าการว่างงานตามธรรมชาติ (natural rate of unemployment) จะส่งผลทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้น ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความสมดุลของจุดมุ่งหมายหลายประการในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ บางครั้งการเพิ่มปริมาณการผลิตโดยลดการว่างงานให้ต่ำกว่าอัตราตามธรรมชาติ อาจเป็นการกระทำที่คุ้มค่า แต่ก็ต้องคำนึงถึงผลที่ตามมาของการขยับตัวขึ้นของ

ราคาสินค้า หรือภาวะเงินเฟ้อในระบบเศรษฐกิจ ในระยะยาวมักสังเกตได้ว่าผู้ดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจมักจะเลือกการหลีกเลี่ยงภาวะเงินเฟ้อ เพราะเมื่อเกิดการก่อตัวขึ้นจะควบคุมได้ยากและมีต้นทุนในการควบคุมสูง

ดังนั้นการว่างงาน จึงเป็นปัญหาสำคัญของทุกเศรษฐกิจและสังคม ทั้งระบบเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา การว่างงานมักเกิดขึ้นจากการที่จำนวนประชากรในวัยทำงานเพิ่มขึ้นรวดเร็วกว่าจำนวนงานที่ถูกสร้างขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ ส่วนในประเทศที่พัฒนาแล้ว การว่างงานมักเกิดขึ้นจากการที่เศรษฐกิจตกอยู่ในภาวะตกต่ำ การลงทุนหยุดชะงักทำให้ขาดเสถียรภาพในการทำงานและรายได้

เจลดา (2544: 1 – 3) กล่าวว่าประเทศไทยเคยประสบปัญหาในระบบสถาบันการเงินขาดสภาพคล่องตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ตามมาด้วยวิกฤตการณ์ค่าเงินบาทเมื่อกลาง พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยใน พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2541 หดตัวลงร้อยละ 1.4 และ 10.5 ตามลำดับ เกิดผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปอย่างรุนแรง ในภาคการผลิตธุรกิจจำนวนมากต้องหยุดดำเนินการหรือปิดกิจการเนื่องจากการหดตัวของเศรษฐกิจ และปัญหาภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่สถาบันการเงินขาดความมั่นคง ส่งผลต่อการออมและการปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคธุรกิจ การลงทุนใหม่ของภาคเอกชนลดลงอย่างต่อเนื่อง การจ้างงานลดลง การว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกระทบโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะการว่างงานที่เพิ่มสูงขึ้น ปัญหาการว่างงานจากสาเหตุดังกล่าว ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า ปัญหาการว่างงานอันเกิดจากอุปสงค์มวลรวมในระบบเศรษฐกิจมีไม่เพียงพอ (deficient demand-unemployment) ปัญหาการว่างงานลักษณะนี้เกิดขึ้นเสมือนกับประเทศที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะเมื่อเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ อุปสงค์รวม (aggregate demand) จะไม่สนองตอบต่ออุปทานรวม (aggregate supply) ทำให้สินค้าหรือบริการที่ผลิตออกมาสู่ตลาดขายไม่หมด ผู้ซื้อไม่มีเงินซื้อ ทำให้มีสินค้าคงคลังเกิดขึ้น ดังนั้นนายจ้างหรือผู้ประกอบการจึงต้องทำการลดการผลิตลงเพราะสินค้าเก่ายังขายไม่หมด และเนื่องจากอุปสงค์แรงงานเป็นอุปสงค์สืบเนื่อง (derived-demand) เมื่อผู้ผลิตต้องลดขนาดการผลิตลง ทำให้ต้องมีการปลดคนงาน หรือเลิกจ้างจึงทำให้เกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาการว่างงานลักษณะนี้จะไม่เกิดขึ้นกับประเทศที่มีสถานะเศรษฐกิจปกติ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ปัญหาการว่างงานอาจเกิดมาจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น สาเหตุทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การว่างงานตามฤดูกาล การเปลี่ยนแปลงความต้องการการจ้างงานหรือ

อุปสงค์ต่อแรงงาน และแรงงานที่ต้องการทำงานกับแรงงานที่ผู้ประกอบการต้องการจ้างมีความรู้ความสามารถที่ไม่สอดคล้องกัน จากบทความของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547, 7) กล่าวว่าผู้มีงานทำในภาคเกษตรกรรมมีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของนอกภาคเกษตร คือ ภาคอุตสาหกรรมนั่นเอง ส่วนใหญ่ทำงานในภาคการขนส่ง – ขาปลีกฯ ภาคการผลิต ภาคการก่อสร้าง และภาคการโรงแรมและภัตตาคาร ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคอุตสาหกรรมอื่น ดังนั้นการศึกษาปัญหาการว่างงานควรเน้นศึกษาการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อประเทศกำลังเผชิญกับการผันผวนของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ มากมาย

รวีกานต์ (2539, 60 – 64) สรุปไว้ว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการว่างงานโดยรวมของประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาคงที่ ตำแหน่งงานว่าง ค่าจ้างขั้นต่ำ ดัชนีราคาผู้บริโภค อัตราเงินเฟ้อ ระดับการศึกษา และระดับอายุของกำลังแรงงาน โดยที่ปัจจัยต่าง ๆ จะส่งผลกระทบต่อการว่างงานโดยรวมของประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมาก เช่น จากบทความของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547, 25 – 26) รัฐบาลดำเนินนโยบายผลักดันอุตสาหกรรมหลายกลุ่มเข้าสู่ตลาดการค้าโลก และนโยบายเกี่ยวกับภาษีในอัตราที่ต่ำสำหรับการนำเข้าเครื่องจักรและเทคโนโลยี เพื่อกระตุ้นให้มีการลงทุนเพิ่มในอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมที่ทันสมัย นโยบายเหล่านี้จะทำให้สัดส่วนการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกอันได้แก่ ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนปัจจัยทางธรรมชาติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย ธรณีพิบัติ รวมถึงการระบาดของไข้หวัดนก ความผันผวนของปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของประเทศไทย จากบทความของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547: 25 – 26) ซึ่งคาดประมาณแนวโน้มอัตราการมีงานทำตามภาคอุตสาหกรรมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การคาดประมาณอัตราการมีงานทำตามภาคอุตสาหกรรมของไทย

อุตสาหกรรม	ไตรมาส / พ.ศ. 2546			ไตรมาส / พ.ศ. 2547		
	2	3	4	2	3	4
อัตราการมีงานทำ	95.4	98.3	97.8	96.0	98.4	98.4
ร้อยละของผู้มีงานทำ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ภาคเกษตร	37.0	44.9	44.1	36.0	43.7	41.4
นอกภาคเกษตร	63.0	55.1	58.9	64.0	56.3	58.6
การผลิต	16.9	15.1	15.9	17.2	15.2	16.0
การขนส่ง-ขาปลีกฯ	16.2	14.3	15.3	16.5	14.8	15.4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

อุตสาหกรรม	ไตรมาส / พ.ศ. 2546			ไตรมาส / พ.ศ. 2547		
	2	3	4	2	3	4
โรงแรมและภัตตาคาร	6.7	6.1	6.3	6.8	6.3	6.7
การก่อสร้าง	6.6	4.3	5.1	6.4	4.5	4.8
อื่น ๆ เช่นการศึกษา	16.7	15.3	16.2	17.1	15.4	15.7

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547: 25 – 26)

จากตารางที่ 1 พบว่า สัดส่วนของผู้มีงานทำในภาคเกษตร ยังคงมีสัดส่วนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของผู้มีงานทำ คือร้อยละ 36.0 ในไตรมาส 2 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 43.7 และ 41.4 สำหรับไตรมาส 3 และไตรมาส 4 ตามลำดับ การเกิดสภาวะแห้งแล้งอย่างรุนแรง ทำให้พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย ส่งผลกระทบทำให้จำนวนผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันในปีที่ผ่านมา พบว่าในไตรมาส 2 และ 3 ผู้มีงานทำในภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนต่ำกว่า และจะสูงกว่าเล็กน้อยในไตรมาส 4 ขณะที่การจ้างงานนอกภาคเกษตรกรรม หรือหมายถึงการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของ พ.ศ. 2546 มีแนวโน้มการจ้างงานเพิ่มขึ้นในไตรมาส 2 และ 3 และต่ำลงเล็กน้อยในไตรมาส 4 โดยคาดว่าภาคการผลิต และภาคโรงแรมฯ ควรมีสัดส่วนของการจ้างงานเพิ่มขึ้นทั้งสามไตรมาส เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการผลักดันอุตสาหกรรมหลายกลุ่มเข้าไปในตลาดการค้าโลกเช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มและอาหาร อุตสาหกรรมไอซีที เป็นต้น รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนี้โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลสนับสนุนให้เกิดกำลังการผลิตของบุคคลเพิ่มขึ้นส่งผลให้การค้าปลีก และการค้าส่ง มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นซึ่งอาจทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ในไตรมาส 2 และ 4 ด้วย

จะเห็นได้ว่า การผันผวนของปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับปัญหาการว่างงานทั้งในภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมสำคัญต่าง ๆ ซึ่งมีสัดส่วนของการจ้างงานสูงกว่าในภาคเกษตรกรรม ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมต่าง ๆ กับปัญหาการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะผลของการศึกษาอาจถูกใช้เป็นแนวทางเกี่ยวกับการวางแผนในการจ้างงาน สำหรับประกอบการดำเนินธุรกิจของผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญต่าง ๆ อีกทั้งยังนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการว่างงานที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ได้ โดยผู้มีหน้าที่กำหนดแนวทาง หรือวางนโยบายในการแก้ไขปัญหาการ

ว่างงานของประเทศ อาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการ หรือควบคุมปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่จะมีอิทธิพลสูงสุดต่อการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทย ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีผลต่อการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของไทย พ.ศ. 2541 – 2548

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมสำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการภาคเอกชนในภาคอุตสาหกรรมสำคัญต่าง ๆ สำหรับการวางแผนด้านกำลังแรงงานในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งอาจเป็นแนวทางให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการวางแผน และวางนโยบายเกี่ยวกับกำลังแรงงานของประเทศ ดำเนินการได้ถูกต้องยิ่งขึ้น เพื่อลดหรือบรรเทาปัญหาการว่างงานที่จะเกิดขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

1. ทำการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทย 4 ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ภาคการผลิต ภาคการก่อสร้าง ภาคการขายส่ง – ขายปลีก และภาคการโรงแรมและภัตตาคาร
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ในการศึกษานี้หมายถึง ตัวแปรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีผลต่อการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณท์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาคงที่ จำนวนตำแหน่งงานว่าง จำนวนผู้มีงานทำ ค่าจ้างเฉลี่ย ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน อัตราการใช้กำลังการผลิต ผลิตภัณท์มวลรวมในประเทศ ด้านค่าใช้จ่าย อัตราการเข้าพักในโรงแรม ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ และดัชนีราคาผู้บริโภค หมวดอาหารบริโภคนอกบ้าน
3. ปัจจัยทางสังคม ในการศึกษานี้หมายถึง ตัวแปรทางสังคมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ จำนวนผู้มีงานทำที่มีอายุระหว่าง 15 – 29 ปี 30 – 49 ปี และ

50 – 60 ปี จำนวนผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาระดับต้น และจำนวนผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาระดับสูง

4. ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรายไตรมาส โดยครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2541 – 2548 เป็นช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจครั้งรุนแรงของไทย

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทอนุกรมเวลา (time series data) เป็นรายไตรมาสตั้งแต่ พ.ศ. 2541 – 2548 โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ราคาค้างที่ ตำแหน่งงานว่าง ค่าจ้างเฉลี่ย จำนวนผู้มีงานทำ ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ดัชนีราคาผู้บริโภครวมของประเทศ ดัชนีราคาผู้บริโภค หมวดอาหารบริโภคนอกบ้าน อัตราการเข้าพักในโรงแรม อัตราการใช้กำลังการผลิต และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ด้านค่าใช้จ่าย และตัวแปรทางสังคม ได้แก่ ระดับอายุ และระดับการศึกษาของกำลังแรงงาน ในการศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีอิทธิพลต่อการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญต่าง ๆ โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) โดยการสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมกับการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ ในแต่ละภาคอุตสาหกรรมที่ศึกษา แล้วใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติที่เรียกว่าการวิเคราะห์พหุคูณ (multiple regression analysis) ซึ่งทำการประเมินผลด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดธรรมดา (ordinary least square: OLS) เพื่อสรุปว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมต่าง ๆ ที่นำมาศึกษานั้นมีความสัมพันธ์กับการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทย แต่ละภาคอุตสาหกรรมอย่างไร

และปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับการว่างงานในภาคอุตสาหกรรมใดสูงที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนด้านกำลังคนให้กับหน่วยธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมนั้น ๆ

นิยามศัพท์

ค่าจ้างเฉลี่ย หมายถึง ผลตอบแทนเฉลี่ยที่คนงานได้รับจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในที่นี้รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้รับทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน (การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548)

การจ้างงาน หมายถึง การที่บุคคลมีงานทำ และมีรายได้ตอบแทนจากการทำงานไม่ว่ารายได้นั้นจะเป็นค่าจ้าง หรือผลตอบแทนในรูปแบบอื่น ๆ การวัดระดับการจ้างงานมักจะกระทำได้โดยการสำรวจเพื่อตรวจนับบุคคลที่มีงานทำและมีรายได้ โดยปกติการสำรวจจะกระทำในกลุ่มบุคคลที่อยู่ในกำลังแรงงาน ซึ่งบุคคลที่จะนับว่ามีงานทำจะต้องเป็นผู้มีลักษณะดังนี้

กำลังมีงานทำ หมายถึงบุคคลที่กำลังทำงาน ในระหว่างสัปดาห์ที่ทำการสำรวจมีรายได้หรือผลตอบแทนจากการทำงานนั้น

มีงานทำ แต่ไม่ได้ทำงานในคาบเวลาที่มีการสำรวจ หมายถึง ผู้มีงานทำแล้วแต่ไม่ได้ทำงานในสัปดาห์ที่ทำการสำรวจ เพราะอยู่ในระหว่างลาพักชั่วคราว หรืออยู่ในระหว่างวันหยุด ในประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ มีบทบาทในการสำรวจผู้มีงานทำ โดยให้นิยามสำหรับผู้มีงานทำ คือ ผู้มีงานทำ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

ผู้มีงานทำ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

1. ได้ทำงานตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไปโดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผล ค่าตอบแทนที่มีลักษณะอย่างอื่นสำหรับผลงานที่ทำ เป็นเงินสด หรือสิ่งของ
2. ไม่ได้ทำงาน หรือทำน้อยกว่า 1 ชั่วโมง แต่เป็นบุคคลที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ถือว่าเป็นผู้ที่ปกติมีงานประจำ

2.1 ยังได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้าง หรือผลประโยชน์อื่น ๆ หรือผลกำไรจากงานหรือธุรกิจในช่วงที่ไม่ได้ทำงาน

2.2 ไม่ได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้าง หรือผลประโยชน์อื่น ๆ หรือผลกำไรจากงานหรือธุรกิจในช่วงที่ไม่ได้ทำงาน แต่ยังมีงานหรือธุรกิจที่จะกลับไปทำ

3. ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยไม่ได้รับค่าจ้างในวิสาหกิจหรือไร่นาเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนหรือของสมาชิกในครัวเรือน

ผู้ว่างงาน หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. ไม่ได้ทำงานและไม่มีการประจำ แต่ได้หางานทำ สมัครงานหรือรอการบรรจุในช่วง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์

2. ไม่ได้ทำงานและไม่มีการประจำ และได้หางานทำระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์ แต่พร้อมที่จะทำงานในสัปดาห์แห่งการสำรวจ

ผู้ว่างงานในภาคอุตสาหกรรม หมายถึง ผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อนในภาคอุตสาหกรรมที่เคยทำครั้งสุดท้าย

กำลังแรงงานปัจจุบัน หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีงานทำหรือว่างงาน ตามคำนิยามที่ได้ระบุไว้ข้างต้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำลังแรงงานคือ บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีงานทำตามคำนิยามที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน หมายถึง บุคคลที่ไม่เข้าข่ายคำนิยามของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานในสัปดาห์แห่งการสำรวจ ซึ่งได้แก่

1. บุคคลซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีอายุต่ำกว่า 15 ปี

2. บุคคลซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีอายุ 15 ปีขึ้นไปแต่ไม่ได้ทำงาน และไม่พร้อมที่จะทำงานเนื่องจากเป็นผู้ที่

2.1 ทำงานบ้าน

2.2 เรียนหนังสือ

2.3 ยังเด็กเกินไป (มีอายุน้อยกว่า 15 ปี) หรือชราเกินไป (มีอายุเกิน 60 ปี)

2.4 ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากพิการทางร่างกายหรือจิตใจหรือเจ็บป่วยเรื้อรัง

2.5 ไม่สมัครใจทำงาน

2.6 ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผลกำไร ส่วนแบ่งหรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ ให้แก่บุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกในครัวเรือนเดียวกัน

2.7 ทำงานให้แก่องค์กร หรือสถาบันการกุศลต่าง ๆ โดยไม่ได้รับค่าจ้างผลกำไรส่วนแบ่ง หรือสิ่งตอบแทนอย่างใด

2.8 ไม่พร้อมที่จะทำงานเนื่องจากเหตุผลอื่น

อัตราว่างงาน การศึกษานี้หมายถึง อัตราส่วนร้อยละของผู้ไม่มีงานทำ รวมถึงผู้ว่างงานตามธรรมชาติ โดยผู้ไม่มีงานทำวัดจาก

$(\text{จำนวนผู้ไม่มีงานทำ} \times 100) / \text{จำนวนกำลังแรงงาน}$

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาคงที่ หมายถึง ผลผลิตในรูปของสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าผลผลิตนั้นจะเกิดขึ้นโดยบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือไม่ก็ตาม โดยคำนวณจากราคาปีฐาน พ.ศ. 2531

ตำแหน่งงานว่าง หมายถึง ตำแหน่งงานที่เปิดรับ และยังไม่ได้รับการบรรจุในปัจจุบัน และพร้อมที่จะรับคนงานเข้าบรรจุจากภายนอก จำนวนตำแหน่งงานว่างซึ่งยังไม่ได้รับการบรรจุนี้ เทียบเท่ากับอุปสงค์ส่วนเกินในตลาดแรงงาน

อุตสาหกรรม หมายถึง ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ได้ดำเนินการโดยสถานประกอบการที่บุคคลนั้นกำลังทำงานอยู่ หรือประเภทของธุรกิจ ซึ่งบุคคลนั้นได้ดำเนินการอยู่ใน สัปดาห์แห่งการสำรวจ ถ้าบุคคลหนึ่งมีอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่าง ให้บันทึกอุตสาหกรรมตามอาชีพที่ บันทึกไว้ การจัดจำแนกประเภทอุตสาหกรรมตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2544 ใช้ตาม International Standard Industrial Classification, (ISIC) ฉบับ Revision 3, 1989 ขององค์การสหประชาชาติ(UN) ก่อน พ.ศ. 2544 การจัดประเภทอุตสาหกรรมจำแนกตามความเหมาะสมกับลักษณะอุตสาหกรรม ของประเทศไทย โดยอ้างอิง International Standard Industrial Classification, (ISIC) 1958

แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับต้น ในการศึกษาหมายถึง แรงงานที่ไม่มีการศึกษา แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย รวมถึงแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา

แรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับสูง ในการศึกษาหมายถึง แรงงานที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ ระดับอุดมศึกษาขึ้นไป

ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน หมายถึง ตัวเลขสะท้อนการเปลี่ยนแปลงการลงทุนภาคเอกชน ของประเทศไทย ประกอบด้วยเครื่องชี้ใน 5 รายการ คือ มูลค่าสินค้าทุนนำเข้า ณ ราคาปี 2538 มูลค่าการจำหน่ายเครื่องมือเครื่องจักรที่ผลิตในประเทศ ปริมาณจำหน่ายรถยนต์เชิงพาณิชย์ใน ประเทศ ปริมาณจำหน่ายปูนซีเมนต์ในประเทศ และ พื้นที่ที่ได้รับใบอนุญาตก่อสร้างในเขต เทศบาลทั่วประเทศ ซึ่งเป็นตัวเลขที่จัดทำและเผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

อัตรการใช้กำลังการผลิต หมายถึง ตัวเลขที่เป็นเครื่องชี้ระดับการผลิตของภาคอุตสาหกรรม เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญเชิงนโยบาย ที่สะท้อนถึงความเพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวของภาค การผลิต การส่งออก และแรงกดดันต่อราคาสินค้าภายในประเทศโดยครอบคลุมสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 17 หมวด 69 อุตสาหกรรม จัดทำและเผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งอัตรการใช้กำลังการผลิต หมายถึง สัดส่วนระหว่างปริมาณผลผลิตจริง กับกำลังการผลิตสูงสุดที่เครื่องจักร

สามารถผลิตได้ในช่วงเวลาหนึ่ง หากมีค่าตั้งแต่ 80.0 ขึ้นไป หมายความว่า มีการใช้กำลังการผลิตที่ใกล้เต็มกำลังการผลิต หรือกิจการใกล้ถึงจุดคุ้มทุน

อัตราการเข้าพักในโรงแรม คือ ตัวเลขที่คำนวณและเผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นข้อมูลที่มาจากการสำรวจโรงแรมขนาดกลาง และขนาดใหญ่ 176 แห่ง เป็นโรงแรมที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร 50 แห่ง และต่างจังหวัด 126 แห่ง ซึ่งเป็นโครงการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ คือ ตัวเลขที่สะท้อนถึงสถานการณ์โดยรวมของภาคธุรกิจ โดยคำนวณข้อมูลมาจากการสำรวจความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (การสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพ) ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากบริษัทขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่มีทุนจดทะเบียน 200 ล้านบาทขึ้นไป จากการสุ่มตัวอย่างจากบริษัทต่าง ๆ ประมาณ 1,150 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ และกระทรวงอุตสาหกรรมครอบคลุมผู้ผลิตทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ประกอบด้วย อาหาร ผลิตภัณฑ์โลหะและอโลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ และหมวดอื่น ๆ ภาคบริการ ประกอบด้วย โรงแรมและภัตตาคาร โรงพยาบาล อสังหาริมทรัพย์ และภาคการค้า (ค้าปลีก และค้าส่ง) แปลความได้จากค่าดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจน้อยกว่า 50 หมายถึง สภาวะทางด้านธุรกิจเลวลง ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจเท่ากับ 50 หมายถึง สภาวะทางด้านธุรกิจทรงตัว และหากดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจมากกว่า 50 หมายถึง สภาวะทางด้านธุรกิจดีขึ้น